

Міністерство освіти і науки України
 Національна академія педагогічних наук України
 Інститут спеціальної педагогіки і психології
 імені Миколи Ярмаченка НАПН України
 Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна
 навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології
 «Особливі діти: освіта і соціалізація»*

CONFERENCE PROCEEDING

*of the 6th International Congress on Special Education and Psychology
 "Special Children: Education and Socialization"*

1-2 жовтня 2020 року
 October 1-2, 2020

Запоріжжя, Україна
 Zaporizhzhia, Ukraine

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології
«Особливі діти: освіта і соціалізація»**

CONFERENCE PROCEEDING

**of the 6th International Congress on Special Education and Psychology
"Special Children: Education and Socialization"**

1-2 жовтня 2020 року
October 1-2, 2020

Запоріжжя, Україна
Zaporizhzhia, Ukraine

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (протокол № 8 від 05 жовтня 2020 р.)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (протокол № 3 від 27 жовтня 2020 р.)

Рецензенти:

Клопота Є. А., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету

Павленко А. І., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої освіти України, професор кафедри соціальної роботи комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Головні редактори:

Засенко В. В., дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Нечипоренко В. В., доктор педагогічних наук, професор, ректор комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Редакційна колегія:

Прохоренко Л. І., доктор психологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Гордієнко Н. М., доктор соціологічних наук, доцент, проректор з наукової роботи комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Маврін В. В., кандидат педагогічних наук, завідувач науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Кудінова М. С., кандидат психологічних наук, методист науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Галієва О. М., кандидат психологічних наук, методист науково-методичного відділу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Ярмола Н. А., кандидат педагогічних наук, завідувач відділу інклюзивного навчання Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Особливі діти: освіта і соціалізація : збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології (Київ-Запоріжжя, 1-2 жовтня 2020 р.). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2020. 310 с.

Special Children : Education and Socialization : 6th International Congress on Special Education and Psychology : Conference proceeding (Kyiv-Zaporizhia, October 1-2, 2020). Zaporizhia : Khortytsia National Academy Publishing, 2020. 310 pages.

ISBN 978-966-8157-88-2

Збірник тез містить матеріали, представлені на VI Міжнародному конгресі зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти: освіта і соціалізація» (1-2 жовтня 2020 року). Напрями роботи конгресу: стратегії навчання дітей з особливими потребами в умовах реалізації концепції Нової української школи; освіта дітей з особливими потребами: міжнародний та вітчизняний досвід, інклюзивне навчання: реалії сьогодення, кадрове забезпечення системи освіти дітей з особливими потребами: підготовка, професійний саморозвиток, інноваційні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, комп'ютерні технології та дистанційне навчання дітей з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічна допомога родинам дітей з особливими освітніми потребами. Збірник адресовано науково-педагогічним працівникам, викладачам, аспірантам, студентам, які цікавляться інноваційним розвитком системи освіти України, актуальними проблемами освіти і соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

УДК 376-056.26

ISBN 978-966-8157-88-2

© Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ ЛИСТИ	10
ПЕРЕДМОВА	32
Шевцов А. Г., Никоненко Н. В. ЕТИЧНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ КОДЕКС ВЧИТЕЛЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ.....	34
РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
Баль Н. Н., Лемех Е. А., Феклистова С. Н., Филипович И. В. ИЗМЕНЕНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСНОВАНИЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПСИХОЛОГО- МЕДИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМИССИИ КАК ОСНОВА РЕОРГАНИЗАЦИИ ЕЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	37
Бокижанова Г. К., Голомазова Е. А. СОВРЕМЕННАЯ ПАРАДИГМА ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	39
Бондаренко А. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ Й УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ.....	41
Возчикова Н. В. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ «ШКОЛИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА» В УМОВАХ ЦЕНТРУ РАННЬОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	45
Доценко О. О. ПОСЛУГА РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	48
Жанысбаева Р. М., Бакарамова С. А. МЕТОДИЧЕСКАЯ СЛУЖБА ДЕТСКОГО САДА.....	50
Зінченко О. А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	53
Маврін В. В. ОСВІТНЬО-СОЦІАЛІЗАЦІЙНА ТРАЄКТОРІЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ ПАТЕРНАХ ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ.....	56
Мосасв Ю. В. ОБІРУНТУВАННЯ КОНЦЕПТУ «NATURAL THERAPY» ЯК ІННОВАЦІЙНОГО НАРАТИВУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	59
Науменко О. А., Петух Д. В. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОФИЛАКТИКЕ ДИСКАЛЬКУЛИИ У ДЕТЕЙ С ТЯЖЕЛЫМИ НАРУШЕНИЯМИ РЕЧИ.....	61
Нечипоренко В. В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСВІТНЬО- РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДІВ У СУЧАСНОМУ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	63
Позднякова О. Л. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТНЬО- РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ.....	68
Рашкевич М. В. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА РОБОТА З ДІТЬМИ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА УРОКАХ ПРЕДМЕТА «ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ».....	72
Ревуцька О. В., Линдіна Є. Ю. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД В ПРОФІЛАКТИЦІ МОВЛЕННЄВИХ ТА МІОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	74
Сидорашко Д. О. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ.....	76

РОЗДІЛ 1. СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 37:159.9:614.2

Баль Н. Н.,

кандидат педагогических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка,
г. Минск, Республика Беларусь

Лемех Е. А.,

кандидат психологических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка,
г. Минск, Республика Беларусь

Феклистова С. Н.,

кандидат педагогических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка,
г. Минск, Республика Беларусь

Филипович И. В.,

кандидат педагогических наук, доцент,
Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима Танка,
г. Минск, Республика Беларусь

ИЗМЕНЕНИЕ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСНОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМИССИИ КАК ОСНОВА РЕОРГАНИЗАЦИИ ЕЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

На протяжении последних десятилетий возрос к исследованию проблемы организационно-методического сопровождения деятельности психолого-медико-педагогических комиссий (далее – ПМПК) изучали (Э. Н. Абуталипова, Н. Н. Баль, О. А. Безрукова, Л. А. Венгер, Г. В. Грибанова, С. Д. Забрамная, Е. А. Лемех, Ю. А. Разенкова, Е. А. Стребелева, М. М. Семаго, Н. Я. Семаго, Л. Н. Шипицина и др.).

В работах российских и украинских исследователей представлен разнообразный диагностический инструментарий для использования в условиях ПМПК (С. Д. Забрамная, Е. А. Стребелева, М. М. Семаго, Н. Я. Семаго, Л. Н. Шипицина, Л. А. Федорович и др.). Часть из этих разработок ориентированы, преимущественно, на возрастной критерий и содержит перечни (батареи тестов), комплекты методик для обследования детей дошкольного и школьного возраста без подробной характеристики адаптации условий их применения для детей с сенсорной, двигательной, речевой, эмоциональной депривацией и т. д. В других разработках содержится описание инструментария обследования детей педагогом-психологом, учителями-дефектологами разного профиля (логопедом, сурдопедагогом, тифлопедагогом).

Традиционными методологическими основами для обследования детей дошкольного возраста в ПМПК являются положения об этапах нормативного развития ребенка в онтогенезе, о зоне актуального и ближайшего развития, об общих и специфических закономерностях нарушенного развития, о системной структуре нарушений, а также принципы системности, комплексности, динамичности, качественной оценки результатов и индивидуального подхода к построению и проведению обследования.

В современных условиях методологической основой для построения модели деятельности ПМПК становится общепринятая методология инклюзии в образовании. К основным ее принципам относятся следующие:

– равенство прав всех людей при обязательном учёте их индивидуальных особенностей и возможностей;

– признание права на удовлетворение особых образовательных потребностей любого ребёнка путём создания специальных условий обучения.

Значимым является упор не на медицинскую, а на социальную модель понимания проблем инвалидности, согласно которой ребенок с инвалидностью или другими особенностями в развитии не является «носителем проблемы». Проблемы и барьеры в обучении такого ребенка создает общество и несовершенство общественной системы образования, которая не соответствует разнообразным потребностям всех обучающихся. Это определяет необходимость оценки в условиях ПМПК не только ограничений (сенсорных, двигательных, речевых, когнитивных, эмоциональных) и возможностей самого ребенка, но и условий его развития в семье, развивающего потенциала образовательной среды учреждения дошкольного образования, создающего специальные условия обучения и воспитания детей с особенностями психофизического развития (далее – ОПФР).

Не менее важным с позиций методологии инклюзии является принцип изменения мышления специалистов («презумпция компетентности»), который заключается в том, что при организации не только обучения и воспитания, но и обследования в ПМПК упор делается на знания и умения ребенка, его сильные стороны, а не фиксируются его нарушениях и недостатках.

Основной задачей моделирования деятельности ПМПК, в условиях разворачивающегося повсеместно практики инклюзивного образования, является создание необходимой и достаточной среды, комфортной для всех субъектов диагностического процесса; описание условий поддержания данной среды на протяжении (этапах) всей процедуры, а также выработка за счет этого соответствующего ресурса для максимальной адаптированности данной среды в деятельности ПМПК.

Задача специалистов ПМПК – включение ребенка с ОПФР и других субъектов его окружения в пространство психолого-педагогической (психолого-медико-педагогической) диагностики, которое можно обозначить как «диагностическое пространство», позволяющее определить особые образовательные потребности ребенка.

Структурными компонентами «диагностического пространства» являются:

1) взаимодействие специалистов ПМПК с законными представителями ребенка в процессе изучения запроса семьи и сбора анамнеза;

2) взаимодействие специалистов ПМПК с законными представителями ребенка в процессе изучения «поведенческих проявлений» ребенка в процессе подготовки, анализа и оценки видеоматериалов «из повседневной жизни ребенка» (изучения ребенка в естественных условиях домашнего воспитания);

3) взаимодействие специалистов ПМПК со специалистами учреждения дошкольного образования (если ребенок посещает это учреждение) в процессе подготовки, анализа и оценки материалов наблюдений за особенностями поведения и взаимодействия ребенка в коллективе сверстников (изучения ребенка в естественных условиях пребывания в учреждении образования);

4) взаимодействие специалистов ПМПК с законными представителями ребенка в процессе изучения ребенка в специально организованных условиях с использованием экспериментальных методик;

5) взаимодействие специалистов ПМПК со специалистами учреждения дошкольного образования во время супервизии процесса сопровождения ребенка при реализации образовательных программ с учетом особых образовательных потребностей ребенка;

6) взаимодействие специалистов ПМПК с законными представителями ребенка в процессе мониторинга выполнения рекомендаций ПМПК по созданию специальных условий обучения и воспитания ребенка.

Следовательно, процедура выявления особых образовательных потребностей ребенка с ОПФР должна носить пролонгированный характер и условно делиться на следующие этапы:

– этап оценки запроса, жалоб и сбора анамнеза на основе беседы с законными представителями ребенка и (если ребенок посещает учреждение дошкольного образования) – специалистов и их анкетирования; изучения медицинской, психолого-педагогической документации;

– этап изучения особенностей развития ребенка и условий этого развития в семье и учреждении дошкольного образования на основе оценки видеоматериалов, предоставляемых

законными представителями ребенка, и анализа протоколов (бланков) наблюдения за ребенком, предоставляемых специалистами учреждения дошкольного образования;

– этап изучения ребенка в специально организованных условиях с использованием экспериментальных методик;

– этап обобщения всех полученных данных, с целью определения особых образовательных потребностей ребенка и выработки рекомендаций по созданию специальных условий обучения и воспитания в учреждении образования;

– этап «диагностической супервизии» процесса сопровождения ребенка в учреждении образования при реализации образовательных программ с учетом особых образовательных потребностей ребенка.

Таким образом, выделение концептуальных оснований деятельности ПМПК в современных условиях позволяет дифференцировать инструментарий для обследования детей дошкольного возраста с целью определения их особых образовательных потребностей, специальных условий их обучения и воспитания.

Список литературных источников

1. Абуталипова Э. Н. Оптимизация путей дифференциальной диагностики нарушений психического развития детей в деятельности региональной психолого-медико-педагогической комиссии (на материале республики Башкортостан): автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10. Н. Новгород, 2003. 21 с.

2. Коробейников И. А. Современные задачи и проблемы дифференциальной диагностики нарушений психического развития в детском возрасте. *Воспитание и обучение детей с нарушениями развития*. 2016. № 3. С. 3–9.

3. Лубовский В. И., Коробейников И. А., Валявко С. М. Задачи, принципы и возможности реконструирования системы психологической диагностики нарушений развития. *Дефектология*. 2015. № 6. С. 47–56.

4. Семаго Н. Я., Семаго М. М. Организация деятельности системы ПМПК в условиях развития инклюзивного образования. М.: АРКТИ, 2017. 368 с.

УДК 37.01:37.043.2-056.2/3

Бокижанова Г. К.,

кандидат педагогических наук,

доцент кафедры дошкольного и начального обучения,

Частное учреждение «Академия «Bolashaq»,

г. Караганда, Казахстан

Голомазова Е. А.,

старший преподаватель кафедры дошкольного и начального обучения,

Частное учреждение «Академия «Bolashaq»,

г. Караганда, Казахстан

СОВРЕМЕННАЯ ПАРАДИГМА ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В мировом образовательном пространстве в последнее десятилетие все чаще употребляются понятия: «включенное образование», «интегрированное образование», «инклюзивное образование», которые часто рассматриваются как синонимы. Однако некоторые исследователи (П. Р. Егоров, Н. Н. Малофеев, Н. Я. Семаго, М. М. Семаго и др.) выделяют наличие существенных различий в понимании интегрированного и инклюзивного образования. Это обусловлено тем, что интегрированное образование предполагает совместное обучение детей с особыми образовательными потребностями (далее – дети с ООП) с другими обучающимися, причем лица с проблемами в развитии должны приспосабливаться к системе обучения в обычном образовательном учреждении, а при инклюзивном образовании создаются равные условия для всех обучающихся [1].

Именно поэтому для нас важно подчеркнуть, что на современном этапе развития общества из-за существенных отличий в содержательных характеристиках данных понятий термин «интегрированное образование» в международной практике заменяется термином «инклюзивное образование».